

MARKEN

Marker Museum

Kerkbuurt 44-47, 1156 BT Marken
Telefoon 02996-1904

openingstijden

goede vrijdag - oktober

maandag - zaterdag 10.00 - 16.30 uur

zondag 12.00 - 16.00 uur

Het Marker Museum is gehuisvest in twee woningen, gelegen aan een smalle steeg in de Kerkbuurt.

Het Marker Museum opende in 1983 officieel haar poorten voor het publiek, na een proefperiode in de zomer van 1982.

Aanleiding voor de oprichting van het museum was een verzoek van het college van B. en W. van Marken in 1977 aan vertegenwoordigers van het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen en de Technische Dienst Kring Monnickendam om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden de panden Kerkbuurt 44 tot en met 47 tot museum om te bouwen. Deze panden verkeerden namelijk in slechte staat en dreigden onder de slopershamer te vallen.

Zover is het gelukkig niet gekomen. Dankzij financiële steun van de gemeente, de provincie en van het Nationaal Landschap Waterland (een organisatie die het streekeigen karakter van Waterland beschermt in het kader van de door het Rijk aangewezen 'proefgebieden nationaal landschap') en dankzij de geweldige steun van de Marker bevolking konden de pandjes in 1982 gerestaureerd en tot één museum ingericht worden. Het bestuur van het museum werd gevormd door leden van de in 1981 opgerichte Vereniging Historisch Eiland Marken, waarvan ongeveer een kwart van de Markense bevolking lid is. Het is ook voornamelijk de lokale bevolking geweest die in grote getale voorwerpen aan het museum heeft geschonken of in bruikleen heeft gegeven.

Uitgangspunt bij de restauratie was het zo veel mogelijk handhaven van de vormen en constructies van gebouwtjes, inbegrepen zettingen, scheefstand en kromtrekkingen van hout. Achterliggend idee hierbij was om de bezoeker een huisje te kunnen laten zien waarin de Marker vissersfamilie tot 1932 woonde en werkte: het museumgebouw als onderdeel van de museumpresentatie.

Wie het Marker Museum bezoekt, zal moeilijk kunnen geloven dat het pand uit vier afzonderlijke huisjes heeft bestaan. Ieder woninkje van circa zes bij drie en een halve meter had zijn eigen haard en waterput. Eén zo'n huisje binnen het museum (het voormalige nummer 47, rechts van de ingang) is ingericht in typisch Marker stijl. Aan tafel zit een Marker vissersfamilie. Boven de open stookplaats hangt een kookpot, daarboven hangen netten in de rook te drogen. De rook verliet via een gat in het dak, de kist, de woning. Een dergelijk huisje zonder zoldering en schoorsteen wordt daarom ook wel 'rookhuisje' genoemd. De bedstee is op een bijzondere manier opgemaakt: het pronkbed. De kussens - vroeger een kostbaar bezit - zijn in het zicht op elkaar gestapeld en rijk geborduurd. Het gordijn is naar binnen geslagen en voor het bed staat een beddebankje dat waarschijnlijk als opstap naar het hoge bed heeft gediend. Onder dit ouderlijk bed was daardoor ruimte om kinderen in de 'kelder' te laten slapen: een vochtige en koude aangelegenheid.

Voorts valt in het rookhuisje de enorme hoeveelheid versiering aan de wanden op: borden, klokken, ingelijste, geborduurde spreuken en merklappen, prenten van leden van het koninklijk huis, schoolplaten en nog veel meer. De vele borden stonden achter richels; indien daar geen plaats meer was zette men de borden gewoon op de grond.

Aanstaand bruidspaar in Marker interieur door C. J. L. Portman, 1833.

De visserij-afdeling met onder andere visnetten en scheepsmodellen.

De borden werden mee naar huis genomen door de Marker vissers, niet alleen vanuit plaatsen langs de voormalige Zuiderzee, maar ook uit Engeland en Schotland.

Pronkstuk in het rookhuisje is de prachtige Marker kast uit de eerste helft van de achttiende eeuw.

Hij is beschilderd met bijbelse tafereelen.

De houten wanden van het huisje hebben een merkwaardig felle, blauwe kleur. Dat komt omdat men sedert het midden van de vorige eeuw steeds meer 'Reckits-blue' in het witsel, waarmee men de wanden bestreek, deed. Toch bleef men het witten van de wanden 'witwateren' noemen.

Het zal uit het bovenstaande duidelijk zijn dat het Marker Museum probeert om de bezoeker een inzicht te verschaffen in het dagelijks leven van voor 1932, het jaar van de voltooiing van de aanleg van de Afsluitdijk.

Behalve op de wijze van bouwen en wonen op Marken, richt het museum de zoeker op twee in bet oog springende facetten van het leven op het toenmalige eiland: de klederdracht en de visserij. Nog steeds is de interesse in Marken, maar ook daarbuiten, voor de lokale dracht groot. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het enthousiasme, waarmee vele Marker vrouwen deelnemen aan de naai- en borduurcursussen die door het museum worden georganiseerd. Hier worden oude technieken geoefend en aan de

Detail van het ingerichte 'rookhuis' met een fraaie achttiende-eeuwse beschilderde Marker kast.

jongere generatie doorgegeven. Het museum verkoopt het zogenaamde 'koor', een koord in vele kleuren en soorten, dat als afzetband in de dracht veel wordt gebruikt en in Marken nog steeds gretig aftrek vindt.

In een grote vitrine staat een aantal poppen in klederdracht. Een dracht die niet steeds dezelfde is, want zij wisselde met de jaargetijden, met (kerkelijke) feestdagen (spectaculair is de pinksterdracht en de bruidsdracht) of met de rouw, waarvan de zwaarte en de verschillende fasen aan de kleding zijn af te lezen. De verscheidenheid van de klederdracht komt in het museum tot uiting in een ieder jaar wisselende opstelling.

In de achttiende eeuw hielden de Markers zich bezig met het slepen van grote zeeschepen over de ondiepte bij Pampus naar Amsterdam met hun zogenaamde waterschepen. Na de voltooiing van het Groot Noordhollandsch Kanaal in 1824 ging deze bron van

inkomsten voor de Markers verloren. Amsterdam werd immers voor zeeschepen vanaf de Noordzee bereikbaar.

Nadien heeft de Marker visserij een grote groei doorgemaakt: rond 1900 voeren er ongeveer 160 Marker botters op de Zuiderzee. Zij visten in het zoute water naar haring, ansjovis, platvis en paling. Welke vistechnieken hierbij werden gebruikt is in het museum te zien. Ook scheepsmodellen, van botters en loggers, geven inzicht in het visserij-verleden van Marken, dat met de afsluiting van de Zuiderzee in 1932 abrupt eindigde.

Het Marker Museum beschikt over een collectie foto's die het natte bestaan van de bewoners illustreren. Het eiland (de vaste-wal-verbinding over de dijk dateert van 1957) overstromde namelijk enige malen per jaar. De om deze reden op verhogingen gebouwde huizengroepen, de werven, waren door hun hogere ligging enigszins tegen het water beschermd. Veel foto's in het museum herinneren aan deze overstromingen; het waren gebeurtenissen die de bewoningsstructuur, de bouwwijze van de huizen, de flora en fauna en het dagelijks leven op dit zo lang tijd geïsoleerd gelegen eiland in belangrijke mate hebben beïnvloed.

Vuurplaats in het 'rookhuis'.

